

Exkurze na Slunečnou, nejvyšší vrchol Nížkého Jeseníku

Field trip to Slunečná, the highest point of the Nížký Jeseník hills

MARTIN DANČÁK¹ & MICHAL HRONEŠ²

- 1) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra ekologie a životního prostředí, Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc; e-mail: martin.dancak@upol.cz
- 2) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky, Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc; e-mail: michal.hrones@upol.cz

Abstract: A field trip to Slunečná Mt., the highest point of the Nížký Jeseník hills (N Moravia, Czech Republic) took place on 16 June 2017. The trip started in the village of Lomnice and ended in the village of Dětrichov nad Bystřicí. Dominant habitats in excursion area were both natural and planted spruce forests, forest clearings, wet meadows and fens. In total, 210 vascular plant species were recorded. Among notable finds were rare and endangered species *Gladiolus imbricatus*, *Pedicularis sylvatica*, *Senecio paludosus* and *Stellaria longifolia*.

Keywords: floristic data, Nížký Jeseník, oreophytic flora, vascular plants

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012

Sedmá botanická exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS v roce 2018 se konala v sobotu 16. června. Vedoucími byli M. Dančák a M. Hroneš. Cílem exkurze byly především mokřadní louky na jižním okraji obce Lomnice a také populace glaciálního reliktu ptačince dlouholistého (*Stellaria longifolia*), které se vyskytují na západním úpatí nejvyšší hory Nížkého Jeseníku – Slunečné. Kromě vedoucích se exkurze účastnilo dalších dvanáct zájemců o botaniku. Celkem bylo nalezeno a zapsáno 210 taxonů rostlin.

Navštívené území je klimaticky chladnou oblastí ležící na kulmských horninách v centrální části oreofytního fytochorionu 78 Nížký Jeseník. Relativně plochý georeliéf zde přispěl k vývoji podmáčených smrčín, jejichž významné zbytky leží právě mezi Lomnicí a Dětrichovem. Svahy Slunečné dnes pokrývají převážně kulturní smrčiny, ale v nezanedbatelné míře se zde vyskytují také bučiny. V nižších polohách jsou pak dominantním biotopem pastviny. Přestože jde o oreofytní území, vyskytuje se v jeho flóře také několik druhů, typických spíše pro teplé oblasti. Během exkurzní trasy jsme tak viděli na svazích Slunečné například ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*) a válečku prapořitou (*Brachypodium pinnatum*).

Exkurze začala na železniční stanici Lomnice u Rýmařova, kde nás asi nejvíce potěšila konopice úzkolistá (*Galeopsis angustifolia*). Odtud jsme poté sledovali trať směrem k Dětrichovu. První zastávkou, kde jsme se zdrželi delší dobu, byly mokřadní louky u jižního okraje Lomnice. Na nich jsme zaznamenali řadu zajímavých druhů, např. všivec lesní (*Pedicularis sylvatica*; obr. 1), vrbu rozmarýnolistou (*Salix rosmarinifolia*), škardu měkkou čertkusolistou (*Crepis mollis* subsp. *succisifolia*), vrbovku tmavou

Obr. 1. Všivec lesní (*Pedicularis sylvatica*) byl jedním z nejzajímavějších druhů, které jsme na exkurzi našli. – Obr. 2. Mečík střechovitý (*Gladiolus imbricatus*) stále ještě přežívá v PR Panské louky. – Foto M. Hroneš

(*Epilobium obscurum*), ostřici Hartmanovu (*Carex hartmanii*) a hadí mord nízký (*Scorzonera humilis*).

Na vrubami zarůstajících pasekách po rašelinných smrčínách a především v průseku elektrického vedení vedle hlavní silnice jsme ověřili početnou populaci glaciálního reliktu ptačince dlouholistého. V těchto místech také rostly další horské druhy jako např. sedmikvítka evropská (*Trientalis europaea*), černýš lesní (*Melampyrum sylvaticum*), starček hercynský (*Senecio hercynicus*) a kamzičník rakouský (*Doronicum austriacum*).

Poté už následoval výstup na samotný vrchol Slunečné, který naštěstí nebyl příliš náročný. Po cestě jsme mohli sledovat následky právě probíhající kůrovcové kalamity v podobě rozsáhlých pasek a odumírajících smrkových porostů. Floristicky tato část nebyla tolik přitažlivá a ze zajímavějších druhů jsme viděli např. již výše zmíněný ptačinec velkokvětý, kruštík široolistý (*Epipactis helleborine*) a rozrazil horský (*Veronica montana*). Na vrcholu pak následoval krátký odpočinek. Přes paseky a usychající mladé smrkové porosty jsme poté pokračovali do přírodní rezervace Panské louky. Ta pro nás byla spíše zklamáním, protože kůrovcová kalamita se nevyhnula ani porostům rašelinných smrčín v rezervaci. Nebylo nám tak příliš jasné, zda se pohybujeme na zamokřených pasekách nebo na zrašelinělých loukách, které jsou jedním z předmětů ochrany v rezervaci. Jedinou útěchou nám tedy bylo, když jsme narazili na několik rostlin mečíku střechovitého (*Gladiolus imbricatus*; obr. 2). Na okraji rezervace jsme objevili horskou varietu rozrazilu lékařského (*Veronica officinalis* var. *alpestris*), která se vyzna-

čuje mimo jiné sytější zbarvenými květy než varieta typická. Při sestupu ze Slunečné po asfaltové silnici nás u jejího okraje čekaly, poněkud překvapivě, relativně teplomilnější druhy kručinka barvířská (*Genista tinctoria*) i k. německá (*G. germanica*).

Ještě předtím, než jsme ze Slunečné sestoupili do Dětrichova, udělali jsme si malou odbočku do údolíčka bezejmenného přítoku Bystřice severně od Dětrichovského kopce. Tady nás sice čekal průchod hustou smrčinou a kopřivami, ale odměnou nám byl nález malé populace kriticky ohroženého druhu starčku bažinného (*Senecio paludosus*) a několika dalších vzácnějších druhů, např. hladýše pruského (*Laserpitium prutenicum*), kozlíku výběžkatého bezolistého (*Valeriana excelsa* subsp. *sambucifolia*), starčku potočního (*Tephrosia crispa*) a znovu také mečíku střečovitého.

Dosti náročnou ale velmi úspěšnou exkurzi jsme tradičně zakončili v dětrichovském motorestu.

Použité zdroje

Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia 84: 647–811.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili M. Hroneš, M. Dančák a B. Trávníček)

Nálezy označené (OL) jsou dokladovány v herbáři Katedry botaniky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Seznam lokalit

1. Lomnice (distr. Bruntál): železniční násypy, příkopy a okraje polí podél kolejí v úseku cca 700 m J od železniční stanice, 600 m n. m. (49°52'23,2"N, 17°25'09,6"E – 49°52'00,7"N, 17°24'59,4"E)
2. Lomnice (distr. Bruntál): vlhká louka na J okraji obce, vlevo od kolejí ve směru na Dětrichov nad Bystřicí, 615 m n. m. (49°51'56,2"N, 17°25'05,2"E)
3. Lomnice (distr. Bruntál): vlhké louky na J okraji obce, vpravo od kolejí ve směru na Dětrichov nad Bystřicí, 605 m n. m. (49°51'50,1"N, 17°24'54,2"E)
4. Lomnice (distr. Bruntál): železniční násep a okraje lesa na J okraji obce, 605–610 m n. m. (49°51'52,6"N, 17°24'56,7"E – 49°51'37,9"N, 17°24'50,7"E)
5. Lomnice (distr. Bruntál): rašelinné smrčiny a rašelinné loučky V křížení železnice a silnice I/45, 620 m n. m. (49°51'24,7"N, 17°24'41,8"E)
6. Lomnice (distr. Bruntál): příkopy a okraje silnice I/45 a zrašelinělý průsek pod elektrickým vedením od železničního přejezdu po odbočku asfaltové cesty na Slunečnou, 620–640 m n. m. (49°51'23,2"N, 17°24'37,8"E – 49°51'02,7"N, 17°24'30,0"E)
7. Dětrichov nad Bystřicí (distr. Bruntál): lesy a paseky podél asfaltové a následně lesní cesty na vrchol Slunečné, 640–795 m n. m. (49°51'02,3"N, 17°24'30,0"E – 49°50'18,3"N, 17°25'38,9"E)
8. Dětrichov nad Bystřicí (distr. Bruntál): lesy a paseky na JV svahu pod vrcholem Slunečné, 750–795 m n. m. (49°50'18,3"N, 17°25'38,9"E – 49°50'03,3"N, 17°25'47,8"E)
9. Dětrichov nad Bystřicí (distr. Bruntál): vlhké lesní loučky v PR Panské louky na JV svahu pod vrcholem Slunečné, 690–750 m n. m. (49°50'03,3"N, 17°25'47,8"E – 49°49'48,5"N, 17°26'13,6"E)

10. Dětrichov nad Bystřicí (distr. Bruntál): lesy a paseky v okolí asfaltové lesní cesty na J úpatí Slunečné, 680–690 m n. m. (49°49'48,5"N, 17°26'13,6"E – 49°49'43,2"N, 17°25'05,6"E)
11. Dětrichov nad Bystřicí (distr. Bruntál): les U Jezírka a okolí Olšové cesty V obce, 620–640 m n. m. (49°49'30,2"N, 17°24'53,1"E – 49°49'25,5"N, 17°24'24,8"E)
12. Dětrichov nad Bystřicí (distr. Bruntál): vlhká louka na kraji lesa U Jezírka V obce, 620 m n. m. (49°49'28,5"N, 17°24'23,6"E)
13. Dětrichov nad Bystřicí (distr. Bruntál): břeh potoka na JV okraji obce, 610 m n. m. (49°49'21,8"N, 17°23'57,8"E)

cévnaté rostliny

Agrostis canina: 2; *Alchemilla glabra*: 1, 2 (OL); *A. monticola*: 2 (OL); *A. vulgaris*: 2 (OL);
A. xanthochlora: 3; *Alopecurus aequalis*: 7; *Anemone nemorosa*: 2; *Angelica sylvestris*: 2;
Anthemis arvensis: 4; *Arabidopsis arenosa*: 1; *Arenaria serpyllifolia*: 4; *Astragalus glycyphyllos*:
10; *Athyrium filix-femina*: 7;
Brachypodium pinnatum: 10; *B. sylvaticum*: 11; *Briza media*: 2; *Bromus inermis*: 1; *B. tectorum*: 4;
Calamagrostis canescens: 2; *C. villosa*: 4; *Caltha palustris*: 2; *Calystegia sepium*: 1; *Campanula*
persicifolia: 1; *C. rotundifolia*: 2; *Cardamine flexuosa*: 7; *C. impatiens*: 7; *Carduus personata*:
13; *Carex brizoides*: 10; *C. canescens*: 2; *C. echinata*: 2; *C. flava* (C4a): 2, 9; *C. hartmanii* (C4a):
2; *C. leporina*: 2; *C. muricata*: 10; *C. nigra*: 2, 7; *C. pallescens*: 2; *C. panicea*: 2; *C. pilulifera*:
2; *C. remota*: 5; *C. rostrata*: 3, 9; *C. vesicaria*: 9; *Carlina acaulis*: 2; *Centaurea cf. erdneri*: 2;
Cerastium glomeratum: 7; *Chaerophyllum hirsutum*: 5, 11; *Chrysosplenium alternifolium*: 11;
Cirsium palustre: 2; *C. rivulare*: 2; *Convallaria majalis*: 11; *Crepis mollis* subsp. *succisifolia* (C3):
2, 12; *C. paludosa*: 2; *Cruciata verna*: 7; *Cystopteris fragilis*: 1;
Dactylorhiza majalis (C3): 9; *Danthonia decumbens*: 2; *Daphne mezereum*: 7; *Dentaria bulbifera*: 7;
Deschampsia cespitosa: 2; *Dianthus deltoides*: 1; *Digitalis purpurea*: 7; *Doronicum austriacum*
(C4a): 6, 11; *Dryopteris carthusiana*: 6;
Echium vulgare: 1; *Epilobium adenocaulon*: 1; *E. angustifolium*: 1; *E. collinum*: 1; *E. montanum*:
1; *E. obscurum* (C3): 2; *E. palustre* (C4a): 2; *E. roseum*: 11; *Epipactis helleborine*: 7; *Equisetum*
fluviatile: 2; *E. sylvaticum*: 2; *Erigeron acris*: 10; *Eriophorum angustifolium*: 2; *Erysimum*
cheiranthoides: 4; *Euphorbia dulcis*: 11;
Festuca altissima: 7; *F. brevipila*: 1; *Frangula alnus*: 11; *Fumaria rostellata* (C3): 4;
Galeobdolon argentatum: 11; *G. montanum*: 7; *Galeopsis angustifolia* (C3): 1; *Galium album*:
1; *G. odoratum*: 10; *G. palustre*: 2; *G. pumilum*: 2, 12; *G. uliginosum*: 2; *G. verum*: 1;
G. xpomericum: 1; *Genista germanica*: 10; *G. tinctoria*: 10; *Geranium palustre*: 3; *Geum*
rivale: 2; *Gladiolus imbricatus* (C2): 9, 12; *Glyceria fluitans*: 2, 5; *G. notata*: 5; *Gnaphalium*
sylvaticum: 8; *G. uliginosum*: 5;
Hieracium sabaudum: 11; *Hypericum humifusum* (C3): 6; *H. maculatum*: 2;
Juncus articulatus: 2; *J. bufonius*: 5; *J. conglomeratus*: 2; *J. effusus*: 2; *J. filiformis*: 2;
Knautia xposoniensis: 2;
Lapsana communis: 7; *Laserpitium prutenicum* (C3): 12; *Lathyrus sylvestris*: 7; *Leontodon hispidus*:
2; *Leucanthemum irtutianum*: 1; *Lolium multiflorum*: 4; *Lotus corniculatus*: 2; *L. pedunculatus*:
2; *Luzula multiflora*: 2; *L. pilosa*: 5; *Lychnis flos-cuculi*: 2; *Lysimachia nemorum*: 5; *L. vulgaris*:
2, 9;
Malva moschata: 4; *Melampyrum nemorosum*: 11; *M. sylvaticum*: 5; *Melica nutans*: 7; *Mercurialis*
perennis: 7; *Microrrhinum minus*: 1; *Milium effusum*: 7; *Mycelis muralis*: 7; *Myosotis arvensis*: 1;
M. palustris subsp. *laxiflora*: 2; *M. ramosissima*: 4;
Nardus stricta: 2;

Papaver argemone (C4a): 4; *Pedicularis sylvatica* (C2): 2; *Peplis portula*: 5; *Persicaria lapathifolia*: 5; *Phegopteris connectilis*: 7; *Phleum pratense*: 1; *Phyteuma spicatum*: 7; *Pimpinella saxifraga*: 2; *Poa compressa*: 4; *P. humilis*: 2, 8; *P. nemoralis*: 4; *Polygala vulgaris*: 2, 12; *Polygonatum verticillatum*: 6, 9; *Potentilla argentea*: 1; *P. erecta*: 2; *Prenanthes purpurea*: 7; *Prunella vulgaris*: 2; *Puccinellia distans*: 6;

Ranunculus auricomus agg.: 2; *R. flammula*: 2; *Rhinanthus major*: 2; *R. minor*: 12; *Rosa dumalis*: 1; *Rubus bicolor*: 2; *R. caesius*: 4; *R. dollnensis*: 11; *R. nessensis*: 6; *R. plicatus*: 6, 10; *R. ser. Glandulosi*: 7; *Rumex acetosella*: 7; *R. aquaticus*: 3;

Sagina procumbens: 6; *Salix aurita*: 2; *Salix pentandra* (C4a): 1; *S. rosmarinifolia* (C3): 2, 3; *Sambucus racemosa*: 8; *Scirpus sylvaticus*: 1; *Scleranthus annuus*: 6; *Scorzonera humilis* (C4a): 2, 11, 12; *Scrophularia nodosa*: 4; *Scutellaria galericulata*: 2; *Selinum carvifolia*: 12; *Senecio hercynicus*: 5; *S. paludosus* (C1): 11; *S. viscosus*: 7; *Silene dioica*: 10; *S. vulgaris*: 1; *Solanum dulcamara*: 13; *Solidago virgaurea* subsp. *virgaurea*: 9; *Sparganium erectum*: 13; *Spergula arvensis*: 6; *Spergularia rubra*: 6, 7; *Stellaria graminea*: 1; *S. holostea*: 7; *S. longifolia* (C3): 5, 6; *Succisa pratensis*: 2, 12; *Symphytum officinale*: 11;

Tephrosia crispa (C4a): 3, 9, 12; *Thymus pulegioides*: 2; *Tragopogon pratensis*: 1; *Trientalis europaea* (C4a): 6; *Trifolium hybridum*: 1; *T. medium*: 10; *Turritis glabra*: 1; *Typha latifolia*: 3;

Vaccinium vitis-idaea: 6; *Valeriana dioica* (C4a): 2; *Valeriana excelsa* subsp. *sambucifolia* (C4a): 11; *Veratrum album* subsp. *lobelianum* (C4a): 2, 6, 9; *Verbascum thapsus*: 4; *Veronica montana* (C4a): 7; *V. officinalis*: 2; *V. officinalis* var. *alpestris*: 9; *V. scutellata* (C4a): 2; *Vicia tetrasperma*: 10; *Viola arvensis*: 1; *V. riviniana*: 7.